

Ľudové rozprávky 2 (Mechúrik-koščúrik s kamarátmi, Nebojsa, O troch grošoch) :

Mechúrik-koščúrik s kamarátmi

Mechúrik-Koščúrik bol sirota. Doma nemal už nikoho a ničoho; pustil sa teda po vandrovke, dobrých kamarátov hľadať.

Ide, ide – vandruje. Pribehne k nemu myš a volá naňho:

„Bože daj šťastia, Mechúrik-Koščúrik, vezmi ma so sebou!“

„A ktože si ty?“

„Ja som myška-chocholuška.“

„No, pod!“

Idú, idú Mechúrik-Koščúrik s myškou chocholuškou – a vandrujú. Stretne ich žabka:

„Bože vám daj šťastia! Ej, vy ste už dvaja a ja ešte sama v svete, vezmiteže ma sebou!“

„A ktože si ty?“

„Ja som žabka-rapotačka.“

„No, pod!“

Idú, idú Mechúrik-Koščúrik, myška-chocholuška a žabka-rapotačka. Stretne ich had:

„Bože daj šťastia! Postojteže, vezmiteže i mňa sebou!“

„A ktože si ty?“

„Ja som po tráve šmyk!“

„No, pod!“

„Idú, idú Mechúrik-Koščúrik, myška-chocholuška, žabka-rapotačka a had po tráve šmyk. Stretne ich zajac:

„Bože daj šťastia! Vezmiteže i mňa sebou!“

„A ktože si ty?“

„Ja som po lese skok!“

„No, pod!“

Idú, idú Mechúrik-Koščúrik, myška-chocholuška, žabka-rapotačka, had po tráve šmyk a zajac po lese skok. Stretne ich líška:

„Bože daj šťastia! Vezmite ma sebou!“

„A ktože si ty?“

„Ja som líštička-kmotrička!“

„No, pod!“

Idú, idú Mechúrik-Koščúrik, myška-chocholuška, žabka-rapotačka, had po tráve šmyk, zajac po lese skok a líštička-kmotrička. Stretne ich vlk:

„Bože daj šťastia! Vezmite ma sebou!“

„A ktože si ty?“

„Ja som horský trubač!“

„No, pod!“

Idú, idú Mechúrik-Koščúrik, myška-chocholuška, žabka-rapotačka, had po tráve šmyk, zajac po lese skok, líštička-kmotrička a vlk horský trubač. Stretne ich medveď:

„Bože daj šťastia! Vezmite ma sebou!“

„A ktože si ty?“

„Ja som morský mrmláč!“

„No, pod!“

Ak tak putujú, tak putujú Mechúrik-Koščúrik s myškou-chocholuškou, s žabkou-rapotačkou, s hadom po tráve šmykom, so zajacom po lese skokom, s líštičkou-kmotričkou, s vlkom horským trubačom i s medvedom morským mrmláčom a prídu v pustých horách ku jednému domčeku, kde ježibaba svadbu strojila.

„Hej,“ povedajú si, „ukážmeže teraz, čo vieme!“

Tu zastali si na dvore do radu a Mechúrik-Koščúrik, ako všadial, tak i teraz, stal sa napredok.

Mechúrik-Koščúrik nafúkal sa a pripravil si huk, že len tak hučalo; myška-chocholuška písťala; žabka-rapotačka rapotala; had po tráve šmyk ťahal ako sláčikom na husliach; zajac po lese skok vyskakoval pred nimi a pekne prepletal nohami; líštička-kmotrička, akoby na krstení bola, tak vyťahovala a vyspevovala; vlk horský trubač trúbil; medveď morský mrmláč mrmlal. Ozývala sa hora naširoko a tí tamdnu triasli sa, čo to za hudci prišli im na svadbu. Tu Mechúrik-Koščúrik chcel ešte lepšie preukázať sa, i veru nafúkol sa ešte raz. Vtom prásk! roztresol sa. Jeho kamaráti tak náramne rozchichotali sa na tom – a tí tamdnu tak naľakali sa toho tresku a chichotu, že rozutekali sa na všetky strany. A ježibaba, keď videla, ako svadobníci zaberajú, parila ešte popredku.

Títo potom vnišli do domu, posadali sa za prikryté stoly, jedli a pili z hotového. A aby im svadba nebola len tak pri slamenom snopku, postavili si medveďa za starejšieho, vlk si vzal líšku za ženu a dosvadbili sa pri peknom poriadku. Vlk s líškou žijú aj doteraz – ak nepomreli.

Nebojsa

Kdesi kedysi mal jeden bohatý kupec jedného syna, ktorý nebál sa – no, ale ničoho na svete, čo by to čo bolo bývalo! Keď druhým ľuďom už pri rozprávke vlasy dupkom vstávali, on kade o tom počul, hneď to vyhľadal. Jemu bolo všetko jedno, či na poludnie, či na polnoc pochodiť všetky pusté zámky, kostoly, kostnice, cintoríny, krížne cesty a kde len ľudia povrávali, že voľač ukazuje sa, alebo tak a tak strašne máce. Raz už potom umienil si sveta skúsiť.

„Keď tuná,“ vravel, „niet čoho ani naozaj naľakať sa, trebárs ľudia dosť o tom táru, pôjdem, pokiaľ neskúsim, čo je to báť sa!“

Na takéto reči synove otec iba na tom trúdil si hlavu, ako by mu ešte doma dal najesť sa strachu, žeby do sveta nechodil a tam dakde o život neprišiel. Ale veru milý otec zo svojej hlavy nevyhútal nič takého. Poď on ku kňazovi a slúbil tomuto vopred veľa peňazí, ak nájde spôsob nastrašiť toho jeho syna, čo by tomuto odnehcela sa tá cesta.

„Nič ľahšie ako to,“ hovoril kňaz, „len ho vy, môj drahý, pošlite ku mne ešte dnes večer.“

Medzi tým časom kňaz poradil sa voľač so svojím zvonárom a otec poslal večer svojho Nebojsu na faru.

„Čože dobrého, pán farár?“ opytuje sa tu Nebojsa. „Nuž čože by?“ hovorí mu pán farár. „Pletka – pravá pleťka, môj drahý Nebojsa! Znenazdajky umrel mi zvonár a niet človeka, čo by mi večer na deviatu zazvonil. Všetci vopred táru, že ten zvonár tej noci na veži mátať bude, lebo že je to nie s kostolným riadom, keď tak nanáhle pomínul sa. I veru bojí sa toho každý. Ja som si pomyslel, že veru ty si nedáš takto z prázdneho mecha strachu nahnať.“

„Čo len to, nestarajte sa ani máčny mak; veď ja zazvoním,“ hovoril Nebojsa.

A kňaz pomyslel si: Choď len, choď, veď ty nadídeš. Lebo bol dal pripraviť na zvonovú váhu šibenca.

Ledvou dočkal sa Nebojsa tej deviatej. Pobral sa na vežu, makajúc po tme hore schodmi až pod zvony, a tu miesto povraza domlatal sa šibencových nohú. Druhého by vari hneď tam bol zrádnik vychytil, ale Nebojsa, hoc inak ani nemyslel, len že to ten mŕtvy zvonár tam visí, pochytil predsa šibenca za nohy:

„No počkaj,“ povedá, „odnechce sa ti tárať sa po smrti!“

A ťahal, koľko ťahal za tie nohy, aj statočne zazvonil. Ale aj šibenc odtrhol sa mu od váhy a hlava skotúlala sa na jednu stranu a telo odkväcilo na druhú, len tak zdrochlo.

„No, dvíhaj sa už teraz! Keď si mohol vyštverat' sa na vežu, môžeš aj dolu!“ riekol Nebojsa a nechal ho tam.

Pod vežou ale čakal ho už cele napláchaný kňaz:

„Nuž čože, akože tam? Či nestalo sa ti dačo?“

„I horkýže stalo!“ povie Nebojsa. „Neviem, čo by sa mi malo stať?! Ale ten zvonár, či je mŕtvy a či je živý a či ako je s ním, ten veru pochodil! Pomyslíte si, veď vám ten tam bol obesený na váhe. Čo som mal robiť s ním! Vyzvonil som za jeho nohy, a to statočne, ako ste počuli. Lenže, chudák, nevydržal, odtrhla sa mu hlava a tam ten zdrochol so všetkým dolu.“

„Jaj, preboha, to je zle!“ zdúpnal kňaz. „Nuž akože to teraz bude? Veď sme my zvonára ešte zvečera uložili do truhly v malom kostolčeku, kde mŕtve telá bývajú; aj svetlá sme zapálili okolo neho. Len či ten na tej veži ostane a či zasa na svojom mieste bude? A keby mi aspoň nebolo treba ísť o polnoci k nemu svetlá poutierat'!“

„To je najmenej,“ povie Nebojsa, „tie poutieram i ja miesto vás; aspoň presvedčím sa, ako je to, čo je to s tými mŕtvymi.“

Kňaz iba to chcel, aby Nebojsa išiel sám k tomu mŕtvemu. Bo naozaj, ako boli uzrečení, zvonár tam ležal za umrelca v bielych plachtách okrutný a už vedel, čo robiť má.

Keď tu potom o polnoci Nebojsa sviece poutieral, dvíhal sa tento pomaly z tej truhly a začal temným hlasom, akoby to z hrobu ozývalo sa:

„Čo ty mňa tu nepokojíš? Stoj! Tu umrieš! Lahni na moje miesto – ja pôjdem miesto teba po šírom svete chodiť.“

Nebojsa prikročil k nemu a najprv len pekne povedal:

„Nuž, čože ti je? Či si dobre nedomrel! Lahni si a buď na pokoji! Ja s mŕtvymi nemám nič.“

Ale ten z truhly len udvihoval ruky, nohy a naposled chcel ho objat'. Nebojsa na to nahneval sa:

„Čoby ti,“ rečie, „hrom do matera! Mne sa vidí, že nerozžehnal si sa nadobro s týmto svetom. Počkaj; dám ti na prípinok na druhý svet!“

I vylomil nohu zo stolca a milého zvonára tresk po hlave! Naraz mu krvavé opekance z nosa i z úst vyfrkli a jak dlhý bol, tak prestrel sa naspäť do truhly.

Bolože ti na ráno vo fare aj u kupca behania a strachu, aké pletky už teraz u súdu mať budú, keď zvonára nijakovským spôsobom vzkriesiť nemohli. Radili sa sem i tam; ale aj sto radám jeden koniec býva. Aby Nebojsa, aspoň kým sa to pozabudne, stratil sa ľuďom z očí – pustili ho do sveta. Otec mu dal zbroj, koňa a peňazí na cestu; mati pripravila na rozlučné dobrý obed: mrvenicu s mliekom, lokše s makom a údeninu s krúpu; do kapsy mu ukrútila postruhníkov, koľko spratalo sa, k tomu oštiepok a parenicu. A Nebojsa tomu rád, pustil sa hneď, čo aj proti noci, smelo šírym svetom.

Prenocoval v hore a oznov kradol sa len húšťavami, kde ani dňa pred sebou ani slnka nad sebou dobre nevidel. Kadejakými pŕfami poprechodil strmé úbočiny, hlboké doliny a zas zrutné zápole a vysočiny, čo by ich iba vták popreletúval. Tu i tam nadhodila sa mu dáka poTanka alebo i valašské lúky a cúdenice v haštrových horách; ale čo ďalej to kremä hustejšie hory, častejšie bariny a neprechodné lômy! Ledva kde-tu dáku úložinku vyhľadal si na nocľah. Potrava mu vyšla, iba čo kde tu dákusí tú čučoriedku alebo brusnicu našiel, alebo živil sa korenkami a koňa na psici popásal. Tak mu to trvalo za veľa týždňov.

Zmorený, vyhladovaný došiel konečne k jednému zámku. Zámok veľký, utešený, ale pomyslíte si, na takej okrúhlejškej skale vystavený, ako čoby len to vajce. A ešte, čo ani nevedel, bol ten zámok od dvanástich duchov zakliaty. Len kadiaľ ta dnu? Dost' obchádzal zo všetkých strán; ale prístup nikde. Tam by mu bol býval zámok pred nosom a on predsa na holej zemi celú noc od zimy drkotal, keby večerom nebola otvorila sa mu brána sama.

Vníde, a tu maštal' a v maštali koňa iba ulapiť; bo seno za rebrinou nametané, sečka s ovsom na válove nasypaná, voda v putni prichystaná! Ide po izbách – všetko vymretô! Iba v jednej palote stôl prikrytý pekným činovaným obrusom, na stole chlieb a soľnička i pohár vína, a na pohári nápis: „Toto pre občerstvenie putujúcemu!“ Zasadol si, zapil si – a jedlá mu šli na stôl, ani sám neznal, ako a odkiaľ. Po večeri ani nepomyslel na inšie, iba ako by už raz aj vyspal sa po chuti. V bočnej izbe našiel posteľ pekne odpravenú. Lahol si a spal si ako v oleji.

O polnoci zobudí ho tresk-plesk po celom zámku! Zrazu otvoria sa dvere a dnu hrnú sa potvory – tí dvanásti

duchovia – s kyjakmi. A naskočia naňho:

„Či si ty ten, čo sa nebojíš ničoho? Počkaj, nadženieme ti my strachu! Takto vrátil sa nám dnu do zámku ako zbojník! Už viac síce neujdeš!“

A nedali mu ani ceknúť a strhli ho medzi seba a mlátili na ňom od hlavy po päty ako na dakom snope. Tam by mu boli dodrúzgali všetky hnáty; ale v tom uderila hodina – duchovia prepadli sa!

Po biede dorazil k posteli a na svoje šťastie našiel tam masť, ktorou keď potrel rany, priam mu nebolo nič a on spal už potom, akoby ho bol zarezal, až do bieleho dňa. Ráno, iba čo skočil na nohy a posprával sa, už bolo toho pre občerstvenie putujúcemu dosť na stole. Aj zajedol si on do chuti.

„Ale,“ vraj, „počkajte si, potvory, veď vás ja vykutím! Ešte ti mi večer ani k slovu nedali prísť, len ma lomili. No veď, pohovárime sa teraz.“

Ale veru nadaromne kutil a všetko sprevracal. V celom, celučičkom zámku ani živej duše, iba čo ten koník v maštali vyčesaný, naobročený veselo zarehotal naňho a hrabal kopytami.

Čo tu robíš? Prechodil sa oznov po zámku a ešte raz každý kútik v ňom prekotal. Naposledy našiel v jednej stene maličké dvierka, že ozaj uhnúť sa mu prišlo do nich. Ako ich otvorí – tu krásna záhrada! Naprostred záhrady jazero ako oko a v jazere pekná panna, ale zamorená až po pazuchy vo vode.

„Čože ty tu robíš, pekná panna?“ opytuje sa Nebojsa. „Prečože nejdeš von?“

„Veď by som dosť rada, ale nemôžem; veď ja som tu zakliata!“

„A ktože ťa sem zakliat?“

„Ktože ma zakliat?! Bývala som tu ja s otcom aj s materou na pokoji. Ale raz oborili sa na nás dvanásti duchovia. Otcovi, materi nič urobiť nemohli, pretože mali kráľovské pomazanie na sebe. Nuž tých len ďaleko odtiaľto za more zahnali. Ale ja tu trpím už od dvanástich rokov. Nemôžem ani pod vodu, ani nad vodu a ani s tebou zhovoriť by sa nemohla, keby už prv nebol vytrpel si za mňa. A ak ešte zadržíš sa dobre po dve noci, vyslobodíš ma celky. Lenže už teraz tie potvory prídu ťa napred čankaf, vábif, prehovárať, aby si čo len slova preriekol, a ak prerечеš, nuž skapeš. Potom ešte horšie strašiť a mučiť ťa budú, len aby si sa naľakal. Ak ani neprerečeš, ani nenastráchaš sa, nuž uvidíš ten div, čo tu stane sa.“

„A veď už ako mi pán boh bude na pomoci!“ preriekol Nebojsa a tešil tú paničku, aby ani ona nebola v starosti oňho a už len vyčkala až do pokona.

Na druhý večer zas všetko ako predtým: chutná večera na stole a Nebojsa len si ujedal a upíjal. Po večeri uložil sa, ale už usnúť nemohol. Mrvil sa, akoby mu po chrbte mravce hniezdo robili, keď už blížila sa tá hodina. I prihrnú sa jeho milí hostia. Ale teraz už pekne okolo neho, prihovárajú sa mu, vyspytujú sa, zaliečajú sa mu, len aby slova vyvábili z neho. On ale mlčal ako stena. Tu tí napajedení obskočia ho, pochytiť medzi seba a nadúchajú ho ani dáky mech, dobre tam nerozpukol sa. Potom si ho hádzali po palote od kraja do kraja i nadrážali si ho tými kyjačkami a chytali ho ako dáku loptu. On ti ani nezastenal, ani nepredesil sa, len vytrpel. Keď hodina udrela, duchovia prepadli sa. Istenky horko-ťažko mu bolo dobakať sa k posteli, ale ako potrel sa tou masťou, pospolu ozdravel a spal ako v masle.

Keď ráno do záhrady prišiel, už panička bola až po pás odkliata a raz krajšia ako predtým. Celý deň iba s ňou zhováral sa a prechodil sa okolo jazera.

I na tretí večer chutná večera na stole a Nebojsa ujedá si a upíja. Ale mu to už tak nechutilo ako predošlé. Omykal sa, čo to asi tretí raz s ním bude. Ani nezaspal. A veru mu to trocha aj šupelo, keď ho tie potvory razom obhrkli a aj najväčšia z nich postavila sa s veľkým železným ražnom pred samu posteľ. Ale tie i teraz najprv len pekne ho vítali, všakovsky vábili, aby čo len slova z neho vyvábili. Až raz zvreštia:

„Keď ty nič, nuž my dač! Veď ty zasteneš, keď budeš piecť sa!“

Hneď ho natiahli na ten ražeň a piekli za živa na ohni. Keď už dopekali sa, strhli ho z ražňa a revali:

„Ak ti ešte nebolo dosť, teraz ti dodáme, keď po kúsku z teba pečienku trhať budeme!“

Ale vtom udrela hodina a potvory prepadli sa! Najťaž mu bolo dostať sa k masti, potom už spal zasa ako v oleji, keď ňou potrel sa. A veru pospal si hodne po toľkej robote!

Ráno pretiera oči – a tu sluhovia chodia okolo na prstoch, aby ho neprebrali, a ak by prebral sa, aby mu boli naporúdzi. I tak keď vstal, doniesli mu nádherné šaty. A keď poobliekal sa do nich, tá panička tiež utešene

vyobliekaná uvítala ho už v palote. Ďakovala mu za vyslobodenie a darovala mu krásny biely ručník, na ktorom bolo vyšité i jej vlastné i jej otcovo a matkino meno.

„Toto ti,“ povedá, „bude na záruku, že som tvoja. Ale to by všetko nebola stála vec, ak by si ma nezaviedol k môjmu otcovi. Preto ak ma rád máš, pod! Tam budeme svadbu držať.“

I neodstála a neodstála od svojho, kým jej neprislúbil, čo ako nezдалo sa mu to.

Dobre lebo nebárs! – O krátky čas schystajú sa oni na cestu a uberajú sa veselo na koňoch. Len ti im raz príde nocovať v akomsi tam hostinci medzi horami. Krčmárila tam stará striga ježibaba a tá mala dievku, ktorú hneď z prvého videnia chcela vydať za Nebojsu. Len ako to navliecť? Ale ježibabe bola ľahká vec porobiť mu. Vzala ihlu, pichla mu ju do kabáta a Nebojsa vyvrátil sa ako mŕtvy. Ráno jeho kňahňa temer o rozum prišla od veľkého trápenia. Ale už inak nebolo. Pochovala ho, oplakala ho a pustila sa i bez neho k svojmu otcovi.

Len čo kňahyňa nohu vytiahla z hostinca, už stará striga Nebojsu vyhrabala, ihlu mu zo šiat vyňala a on ožil. Na bábinu dievku ani hľadieť nemohol, nuž iba čo tmlil sa sem a tam a naveky len tú svoju milú vyzeral a hľadal. Daromná i to robota. Baba mu tak počarila, že od hostinca ani ďaleko odísť nemohol, a čoby ako ďaleko bol zašiel, vždy naspäť priplieť sa musel.

Raz predsa v tých horách stretne sa s jednou Múdrrou ženou. Všetkým činom vyzerala taká ako tá ježibaba, lenže mu táto dobre chcela.

„Ej, Nebojsa,“ rečie táto, „keby si ty vedel, čo porobilo sa s tebou?“

I rozpovedala mu, ako čo je s ním. Ale Múdrej žene tiež ľahko bolo odrobiť mu.

„Na ty,“ povedala mu, „túto zelinku! Vlož si ju do Ťavej čižmy pod slamu a choď prsto do hostinca naspäť! Tvoja gazdiná urobí sa na mačku a bude do teba skákať. Ty ju len kopni lávou nohou, pospolu rozleje sa na kolomaž. Potom zober svoje veci a príď sem ko mne! O ďalej netráp sa nič!“

Dosť na ďalekom bol ešte od hostinca, už veľiká čierna mačka proti nemu vybehla, a aký mravk, taký mravk, prsto doňho, oči mu vydriapať. Nebojsa iba raz kopol do nej, pospolu rozliala sa na kolomaž. On si veci zobral a vrátil sa ku starkej.

„No, stará matka, poradťeže už! Tu som!“

„Ej, poradím, poradím,“ hovorila starká. „O tú tam viac ani neozri sa! Tam tá bude rozliata, kým ja nápravu neurobím. Ty ale choď touto prostrednou cestou! Nevykroč ani na jednu ani na druhú stranu, len pravo sa drž! Prídeš k vysokému a strmému vrchu, na ktorý iba po stupajách dostaneš sa. Na vrchu nájdeš záhradu a v tej záhrade bude každý kvietok človečou kosťou pritlačený. Tie košťaliky do jedného pozbieraj a zahrab! Ak to neurobiš, vedz, že na to prídeš, že aj tvojimi kosťami druhé kvety popritískané budú. Ak ale tým kostiam pohreb urobiš, príde k tebe potvora, ktorú si už predtým na zakliatom zámku videl. Ale ti ona nič neurobí, ešte pochváli ťa a opýta sa, čo žiadaš za ten skutok. Ty si inšie nežiadaj, len aby ti povedala, kde je teraz tvoja kňahyňa. Tá potvora to môže, lebo je nad všetkými štvornohými zvieratami kráľom.“

Nebolo mu treba dva razy povedať, iba čo poďakoval sa, už stúpал ďalej a pekne-krásne dostal sa na ten vrch až do záhrady. Ako tie kosti pozbieral a pochoval, pospolu očerstveli omdlené kvetiny. Tu stála už pred ním potvora, len akoby bola zo zeme vyhúkla. Chválila ho za ten skutok a naposled aj opýtala sa, čo si žiada za to.

„Nič inšie nežiadam,“ rečie šuhaj, „len mi povedz, kde je moja stratená kňahňa!“

„To ja, bratku, neviem. Ale pozhovej, zvolám mojich poddaných z celého sveta; tí tebe oznámia, ak ju len dakde zbáčili.“

I zatrúbila potvora, až zem otriasla sa. Kde aká zver, všetka hrnula sa sem a potvora od najmenšieho do najväčšieho vyzvedala sa, že či takú a takú kňahňu voľakde nezbáčili. Ale tie tú veru nikde nezbáčili.

„No, nič to preto; vyschne blato, bude leto,“ hovorí potvora. „Čo moji poddaní neznajú, to môžu znať vtáci. Choď tamto do druhej záhrady! Tam nájdeš môjho brata, kráľa vtákov.“

Nebojsa šiel do druhej záhrady. I tam hneď potvora k nemu:

„Čože ty dobrého tu hľadáš?“

„Čože by som hľadal, len mi povedzte, kde by našiel moju kňahňu?“

„Stane sa ti po vôli,“ vraví kráľ vtákov, „lebo páči sa aj mne, čos' ty v môjho bratovej záhrade vykonal. Od tých

čias aj moje kvety kvitnú ako najkrajšie. Len trocha pozhovej!"

Vtom zatrubí, až zem pukala sa. Ako čoby všetky hory druzgom lámali sa, tak zahučalo v povetrí, čo to všetko vtáctvo sveta valilo sa sem.

„Či ste nevideli takú a takú kňahňu?“ opytuje sa kráľ od najmenšieho do najväčšieho.

A tu každé len, že veru nevideli. Už by z celého vtáckeho rákoša nič nebolo bývalo, ale vtom zašuchoce to ešte raz horou a veľký starý orol zakrútil koleso nad záhradou a spustí sa dolu.

„Čože ty tak pozde chodíš, keď ja raz zatrubím?“ hrozí sa mu kráľ. „Ci si azda nedopočul?“

„Ej, dopočul, pane môj. Ale som prenášal až ta za Čierne more kňaznú Čiernomorského kráľa.“

„Veď to je ona!“ zvolal Nebojsa vytešený, akoby ho bol na koňa posadil. „A či je,“ rečie, „zdravá?“

„Ako by nebola,“ hovorí orol, „keď práve teraz stroji sa na sobáš!“

„A s kým?“

„Hja, tam s voliakym kňazovičom!“

„A či by sme mohli doletieť ešte k tomu sobášu?“

„Aj mohli, aj nemohli,“ vraví orol. „Ja som už starý a vlády v sebe nastoľko nečujem. Lahko by sme mohli prepadnúť sa tam doprostred mora.“

„Ach, orlíčku môj drahý, lenže ty skús ešte svoje sily! Veď už ako bude, tak bude s nami!“

„Dobre; ale to tebe bude na duši, ak zhynieme.“

„Bude, ako boh dá!“ povedal Nebojsa a už sedel na ozornom orlovi.

Šťastlivo preleteli za more a spustili sa dolu pri samom meste, kde jej kňaznin otec býval. Tu Nebojsa začal orlovi ďakovať za jeho ustávanie a neprestal unúvať ho, čo mu je za to dlžen.

„Za dobré dobrým,“ rečie orol napokon. „Ťahaj teda meč – a zotni mi hlavu!“

„Ale ja tebe, orlíček môj drahý? To nikdy!“

„Ťahaj meč!“ hrmí orol. „Lebo priam aj to ti pozde bude a ty nikdy nezídeš sa s tvojou kňahňou. A hneď, hľadže, ako mi hlava odpadne, vytrhni srdce zo mňa a rozrež tak, aby ešte po druhej strane spolu držalo sa. Kedykoľvek roztvoríš ho potom, akých drahých vecí si zažiadaš, takých budeš mať dosť. Len ty ťahaj a tni, nech už raz i ja spočinem: veď už dosť naslúžil som sa svetu.“

Vol-nevol odťal mu hlavu a srdce z neho vytrhol. Ako ho rozkrojil, zažiadal si len tak na skusy sto dukátov. Boli mu tam!

Už len do mesta bežal a obsadnul tam v hostinci. Ale tu hostinský iba krútil naňho hlavou, že čo je zaňho, keď tak nerobí, ako druhí ľudia teraz všetci robia.

„A akože je to, môj drahý pán hostinský?“ opýtal sa Nebojsa.

„Nuž, tak je to, môj pane,“ rečie mu hostinský, „že iba slepý nevidí a hluchý nepočuje. Veď u nás rozkaz na každej bráne pribitý a počujte len, ako i teraz trúbia mestom, že náš pán kráľ robí svadbu a každý aby tatam stúpaj, nielen najesť a napiť sa do dobrej sýtej vôle, ale ešte za to dostane na každú hodinu dukát.“

„Aj to je voľač!“ povie Nebojsa. „Ale keď u pána kráľa tak, tuná u nás musí byť ešte viac!“

Hostinský len oči vyvaľoval, či tomuto človeku rozum čistí sa, či čo mu je. Ale keď Nebojsa sypal len a sypal dukáty, že až zemi ťažko bolo, priam inak pozeral.

„A teraz,“ hovorí, „kúpte pre mňa zlatý koč, tátoše, zjednajte mi čelad! Jedlá hotujte na výber, nápoje dajte na stôl aké najlepšie! A každý, kto ku mne príde na svadbu – bo i ja žením sa – dostane päť dukátov na hodinu!“

Keď toto rozhlásilo sa po meste, kráľovské paloty ostali prázdne. Čo len nohy malo, hrnulo sa do hostinca jesť, piť veseliť sa, dukáty zhrabúvať. Keď kráľ videl, čo to robí sa, poslal k Nebojsovi pekne prosiť, aby mu to nerobil, radšej aby páčilo sa jemu na kráľovskú svadbu.

O chvíľu letel už Nebojsov koč do kráľovho zámku. Lenže miesto pána sedel v ňom preoblečený sluha a sám pán tiež preoblečený za sluhu posadil sa s kočišom na bok. Nebojsa chcel si takto urobiť žart zo svojej zverenie,

či ho ešte pozná.

V zámku Nebojsovoho sluhu hneď vzali veľkí páni medzi seba, predkladali mu vyberané jedlá, nalievali mu drahé vína a zdravkali sa s ním. Naposled ponúkli ho aj do tanca, a žeby smelo šiel zaviesť si mladuchu. A tento, od pána napred vyučený, jedol a pil hodne, len už do toho tanca odvrával sa, že on je vraj, do toho nesúci; ale že má so sebou čeladníka ozaj kaľavného, ktorému do tanca na svete páru niet. Sama mladucha to – no, len tak jedným uchom – dopočula. A len tak, ako nie tá, prehodila, že by ona veru vykrútila sa s takým šuhajom, ktorému do tanca na svete páru niet. A veru Neboj sa vedel pekne-rúče zavolať a pojať si mladuchu do tanca. No, veď on bol naozaj kaľavný čeladník! Tu, ako najlepšie vykrúca sa s mladuchou, pustí na zem ten ručník, čo mu ona bola darovala ešte na zakliatom zámku. Pospolu ona ručník poznala. zdvihla a zvolala:

„Nebude ten mojím mužom, čo som mu voľky-nevoľky prisahala, ale ten, kto tento ručník stratil!“

Pod tým časom bol Nebojsa uskočil von. Hneď stala sa trma-vrma a všetci hľadali ho. On iba čo obliekol si svoje šaty, vystúpil sám naprostred paloty. Tu všetci oka nespustili z krásneho šuhaja. Aj kňahňa ho hneď poznala a tam pred všetkými objala.

O troch grošoch

Kopal raz jeden chudobný človek pri hradskej ceste priekopy. A neviem, ako sa stalo, ako nie, dost na tom, že sám kráľ voľakdesi šiel po tej ceste a opýtal sa chudobného človeka:

„Povedzte mne ty, môj drahý, akú máš plácu na deň za túto ťažkú robotu?“

„Ha, najjasnejší kráľu, ja mám na deň tri groše.“

Zadivil sa kráľ nad tým a opýtal sa ho, ako môže na tých troch grošoch vyžiť.

„Jaj, Vaša Jasnosť, čoby len vyžiť, to by ešte bolo ľahko; ale ja z tých troch grošov prvý vraciam, druhý požičiam a kremä na tom treťom sám žijem.“

Ale tu veru kráľ nerozumel, čo to znamená; trel si rukou čelo, že si rozhúta, čo by to, ako by to mohlo byť. No nevyhútal nič, len pekne-krásne priznal, že on veru nerozumie, ako by to mohlo byť, z troch grošov i vraciať i požičovať i vyžiť.

„Nuž, najjasnejší pane,“ povie chudobný človek, „to je takto! Chovám si otca už starého a nevládneho, tomu vraciam; bo on ma vychoval. Ale chovám i jedného malého syna: tomu požičiam, aby mi vrátil, keď ostariem sa. A na treťom groši aj sám potrebujem žiť.“

„No dobre, keď je tak,“ zaradoval sa kráľ. „Vidíš, môj drahý, ja mám doma dvanástich radcov a čím väčšiu im plácu dávam, tým väčšmi ponosujú sa mi, že nemajú z čoho žiť a troviť. Teraz im ja zahádam túto hádku, čo si mi ty povedal. Ale ak by prišli k tebe opytovať sa, nepovedzte im, čo to znamená, - pokým len môj obraz neuvidíš.“

Ako to dopovedal, daroval ešte sedliakovi za hrst dukátov a odišiel domov. Len čo došiel, dal zavolať tých dvanástich radcov pred seba:

„Vy,“ povedá im, „čo na toľkých peňazoch nemôžete vyžiť; jesto tu v krajine jeden človek, ktorý má na deň kremä tri groše a ešte aj z tých jeden vracia, druhý požičiava a iba na tom treťom sám žije - predsa statočne vyžije. Teraz, keď ste múdri, povedzte mne vy, ako je to možno; lebo ak mi do pozajtrajška nepoviete, dám vás všetkých z krajiny vyhnať, aby ste mi aspoň darmo chlieb nejedli.“

Pobrali sa slávni radcovia s ovesenými nosmi domov a zasadli do rady, čo ako by to bolo. Každý chcel byť múdrejší a ono za rozum prostého človeka žiaden pohodiť nemohol. Minul deň, míňal sa i druhý; na tretie ráno mali už postaviť sa pred kráľa a ešte nevedeli tej veci ani vývod ani rozvod. Naveľa, naveľa voľakto im pošepol,

kde by vyhľadali toho chudobného človeka, že im ten najskôr spod závozu pomôže. I vyhľadali ho a dostavili sa hneď všetci k nemu. Prosbou, hrozbou, zle, nedobre dotierali doňho, aby im povedal, ako je to s tými troma grošmi. Ale on veru nezľakol sa ich. Rozpovedal kráľovský rozkaz a že kremä ešte ak by mu kráľov obraz ukázali, tak by mohla byť z tej raži múka.

„Kdeže ti my hriešni ľudia kráľov obraz ukážeme,“ hovorili títo, „veď kráľ na naše slovo k tebe nepríde a ty ani tak nesmieš pred neho?! Len daj voliak ináč nakriatnuť sa na tú rozpoved.“

„A už keď ani to neviete, tak z tej múky chleba nenapečieme!“

Pokúsili sa aj o to ostatné: Nasľubovali mu hory, doly; navláčili mu veľa peňazí, že veď už aj bez kráľovej milosti má na čom žiť, aby im tú vec len rozpovedal. Ale on nič! Iba keď už peniaze naozaj na hrbu nosili a on už dosť navysmieval sa im, že takí múdri páni nevedia si porady, vtedy vytiahol z vrečka jeden z tých dukátov, čo mu kráľ podaroval a riekol:

„No vidíte, tuná je kráľov obraz, sám mi ho podaroval, vidím ho dobre; nemám čo obávať sa, že by som prestúpil kráľov rozkaz. A tak vám čo chcem, vyjaviť môžem.“ - A vyjavil im hádku!

Tu potom na tretí deň radcovia ľahko rozprávali s kráľom, keď im chudobný človek svojho rozumu požičal. Ale aj kráľ zavoňal, čo je vo veci; lebo dal zavolať chudobného človeka a opýtal sa ho:

„Povedzže mne ty, ako je to, že si ty ináč statočný človek a teraz predsa previnil si sa proti môjmu kráľovskému rozkazu?“

„Neprevinil som sa, najjasnejší kráľu, lebo som mlčal ako kameň, kým som nevidel váš spravodlivý obraz. Tu ho mám ešte aj teraz, sami ste mi ho darovali“ - a vytiahol dukát s obrazom kráľovým a rozpovedal mu všetku príhodu s tými dvanástimi, i ako hrozili i prosili, i nadarúvali sa mu, i ako on navysmieval sa im.

„No,“ povedal na to kráľ, „keď si ty taký múdry, že ty viac rozumu máš ako moji dvanásti radcovia, nebudeš ty viac priekopy kopať, ale budeš ako veľký pán v mojom dvore prebývať a vedľa mňa v rade zasadať.“

„A vy?“ - to zas k tým radcom hovoril. - „Či sa vy nehanbíte? Čože, akože teraz s vami? - Vám nielenže platy nepovýšim, ale vám ešte aj z toho utiahnem, čo máte!“

Neprišli tí viacej kráľa o plácu unúvať.